

Tálas Péter

Szigorúan ellenőrzött hatalomátadás

Ha a 2011. június 3-án megsebesült és hivatalosan szaúd-arábiai gyógykezelésre távozó jemeni vezető, a harminchárom éve hatalmon lévő Ali Abdullah Száleh nem tér vissza Szanaába (s tekintettel arra, hogy az elnök harmincöt családtagját is magával vitte, ez tűnik a legvalószínűbbnek), Tunézia és Egyiptom után Jemen lesz a harmadik arab ország, ahol a tiltakozások kényszerítették távozásra a hatalmon lévőket. Persze valójában csak részben, mert a szakértők szerint a vezetés elmozdítása legalább annyira köszönhető annak a Rijádnak, amely hetek óta igyekezett rábírní Szálehet a távozásra, megakadályozandó szaúdi monarchiát is fenyegető jemeni káosz elmélyülését. S mivel az elnöki, valamint a hadsereg főparancsnoki kötelezettségeket a szaúdiak által favorizált Abd Rabu Masur Hadi alelnök vette át, az a május közepén Rijádban megszületett forgatókönyv látszik megvalósulni, amelynek aláírását Száleh elnök akkor elutasította (alelnökből elnök, ideiglenes kormány alakítása az ellenzékkal, választások). A Nyugat és Szaúd-Arábia számára a szigorúan ellenőrzött hatalomátadás Jemen esetében sokkal fontosabb, mint Tunéziában vagy Líbiában. Az ország ugyanis az Ádeni-öböl és a Vörös-tenger találkozásánál fekszik (vagyis azon az útvonalon, ahol világkereskedelem több mint 10%-a zajlik), átellenben Szomáliával (a nemzetközi kalózkodás jelenleg legveszélyesebb központjával), s szemben Líbiával, itt a politikai és törzsi szereplők közötti ellentétek elég erősek ahhoz, hogy Jement olyan polgárháborúba és káoszba taszítsák, ami az 1990-ben egyesített ország kettészaka-

dásához vezet. Egy ilyen káoszforgatókönyv pedig csakis azoknak a térségbeli szereplőknek kedvez, akiknek a megerősödésétől az Egyesült Államok, Európa és Szaúd-Arábia egyaránt joggal tart.

Az egyik ilyen szereplő az al-Káida, amelynek Jemenben tevékenykedő szervezete az Oszama bin Laden vezette afganisztáni-pakisztáni csoport meggyengülése óta az egyik legerősebb és legaktívabb a mozgalom szervezetei közül, sőt egyes elemzők szerint a terrorista mozgalom vezetésére is aspirál. A káoszból profitáló másik szereplő Irán, amelynek egy polgárháborús helyzetben két szempontból is érdeke lehet a központi kormánnyal szemben álló jemeni síitákat tömörítő Houthi klán és a déli országrészben élő síiták támogatása. Részen, mert ezzel gyengítheti regionális riválisa, Szaúd-Arábia jemeni befolyását, részben pedig, mert a jemeni síiták támogatásával az ország északkeleti és déli részén is kellemetlenséget okozhat a Rijáddal és Washingtonnal jó kapcsolatokat ápoló szanaai kormánynak. Végül ott vannak a szómáliai kalózkodók, akik tevékenysége a jelenleginél is veszélyesebbé és fenyegetőbbé válhat, amennyiben Jemen ismét káoszba süllyed, netán kettészakad.

Éppen ezért szinte bizonyos, hogy Rijád a szigorúan ellenőrzött hatalomátadás kudarcra esete is rendelkezik forgatókönyvvel. Ezt nemcsak Bahrein esete bizonyítja (március közepén ezer szaúdi katona érkezett a kormány védelmére), de a 2004-től szinte folyamatos észak-jemeni polgárháború is, amelybe legutóbb 2009-ben avatkozott be a szaúdi monarchia. ■